

Instytut Pamięci Narodowej - Gdańsk

<https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/aktualnosc/185916,Uroczystosc-oddania-holdu-Powstancowi-Styczniewemu-sw-pamieci-Antoniemu-Pikarski.html>
20.04.2024, 11:00

Uroczystość oddania hołdu Powstańcowi Styczniewemu św. pamięci Antoniemu Pikarskiemu, w roku 160. rocznicy wybuchu Powstania Styczniewego - Gdańsk, 31 maja 2023

Organizatorem uroczystości było Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku.

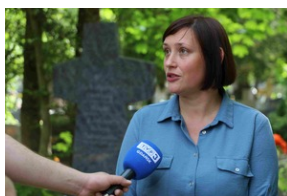
Uroczystość odbyła się na Cmentarzu Oliwskim w Gdańsku przy wyremontowanym nagrobku Powstańca Styczniewego, św. pamięci Antoniego Pikarskiego. Mogiła bohatera, decyzją prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr. Karola Nawrockiego, została wpisana do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski. Nagrobek odnowiono staraniem Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Gdańsku.

W 2023 r. pragniemy szczególnie gloryfikować uczestników Powstania Styczniewego, gdyż jest to rok, w którym obchodzimy 160. rocznicę jego wybuchu. Mogiła Antoniego Pikarskiego jest jedyną zachowaną mogiłą Powstańca Styczniewego na Cmentarzu w Oliwie

i prawdopodobnie jedyną taką w całym Gdańsku. Wydarzenie odbyło się w kameralnym gronie. Swoją obecnością zaszczyli nas wychowankowie oraz pedagodzy ze Szkoły Podstawowej dla Dziewcząt Fregata w Gdańsku na czele z dyrektorką Moniką Wierzbicką. Oddział IPN w Gdańsku reprezentowała Katarzyna Lisiecka, naczelnik Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Gdańsku wraz z pracownikami.

Okolicznościowe przemówienie nad grobem weterana wygłosiła Anna Kołakowska z Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN. Prelegentka zwracając się przede wszystkim do zgromadzonej młodzieży podkreśliła jak istotnym jest kultywowanie pamięci o bohaterach narodowych takich jak Antoni Pikarski. Dzięki nim w dużej mierze zawdzięczamy to, iż żyjemy obecnie w wolnej Polsce. Opisując losy oraz heroiczną walkę Powstańców Styczniowych z zaborcą wskazała, iż kierowali się oni tradycją oraz wartościami, które dla nas Polaków były i są niezwykle ważne, przywiązaniem do wiary katolickiej oraz miłością do ojczyzny. Jest to lekcja historii, której każdy młody Polak powinien się nauczyć.

W trakcie uroczystości naczelnik Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Gdańsku Katarzyna Lisiecka wręczyła dyrektor Szkoły Podstawowej dla Dziewcząt Fregata w Gdańsku Monice Wierzbickiej akt przekazania opieki nad grobem Powstańcy Styczniowego Antoniego Pikarskiego pod opiekę wychowanków oraz pedagogów szkoły. Dzięki temu młodzież będzie nie tylko dbać o utrzymanie nagrobka w dobrym stanie, ale także kultywować pamięć o bohaterze. Na mogile przyklejono tabliczkę weterana.

Antoni Pikarski (1837-1922)

Powstanie Styczniowe wybuchło w nocy z 22 na 23 stycznia 1863 r., po 68 latach od trzeciego rozbioru Polski. Objęło zabór rosyjski, a w szczególności tzw. Królestwo Polskie. Na przestrzeni ponad półtorarocznych zmagani o wolność i niepodległość Ojczyzny, w szeregach partyzanckich oddziałów walczyło około 200 tys. ochotników. Stoczyli oni blisko 1200 bitew i potyczek. Od października 1863 r. do kwietnia 1864 r. na czele Rządu Narodowego stał Romuald Traugutt, który był przywódcą powstania i znacząco przyczynił się do jego rozwoju. Niestety władze carskie wpadły na jego trop i 11 kwietnia 1864 r. został aresztowany wraz z innymi członkami Rządu Narodowego. Świetnie przygotowana przez Traugutta struktura władz powstańczych i komunikacja pomiędzy oddziałami partyzanckimi pozwoliła na kontynuowanie walki. 5 sierpnia 1864 r. Romuald Traugutt i czterech innych członków Rządu Narodowego zostało straconych na stokach Cytadeli Warszawskiej. Zanim jednak kat założył stryczek na szyję przywódcy powstania, ten odwrócił się do tłumu Warszawiaków zgromadzonych na egzekucji i pożegnał ich, kreśląc ręką znak krzyża. 30 tysięcy ludzi padło na kolana i odśpiewało Suplikację, a przerażeni Rosjanie zaczęli w pośpiechu i z lękiem opuszczać trybuny dla dygnitarzy. Po śmierci Romualda Traugutta, jesienią 1864 r. powstanie zaczęło wygasać, ale pojedyncze oddziały nadal toczyły walkę.

W powstaniu wzięło udział ok. 500 ochotników z Pomorza, a bardzo duża liczba mieszkańców tego regionu wspierała materialnie powstanie. Władze pruskie, w poszukiwaniu broni, gromadzonej przez mieszkańców Pomorza dla oddziałów walczących w Królestwie Polskim, a także w poszukiwaniu ochotników czekających na przeprowadzenie przez granicę, dokonały licznych aresztowań i rewizji. Liczba chętnych do zaciągnięcia się w szeregi oddziałów powstańczych była znacznie większa, ale wielu ochotników nie zdołało przedrzeć się przez granicę pomiędzy zaborem pruskim i rosyjskim, wielu też poległo w pierwszym starciu z Moskalami, tuż po przekroczeniu granicy.

Antoni Pikarski urodził się w 1837 r. w Głomsku k. Złotowa. Po rozpoczęciu Powstania Styczniowego w 1863 r. przyłączył się do szeregów powstańców i walczył o wolność Polski. Upadek powstania pociągnął za sobą liczne represje ze strony Rosjan również w stosunku do Antoniego Pikarskiego. Został aresztowany i uwięziony przez władze carskie. Prześladowany postanowił wyjechać na Lubelszczyznę. W 1914 r. wraz z rodziną przyjechał na Kaszuby w odwiedziny do braci. Jeden z nich, Leon Pikarski, był aptekarzem i działaczem na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości w powiecie kaszubskim, drugi Leopold Pikarski, proboszczem w Stężycy. Wybuch I wojny światowej uniemożliwił powrót rodziny Pikarskich w okolice Lublina. Osiedlili się w majątku rodzinnym we wsi Kliczkowy i pozostali już na Pomorzu. W 1919 r. przenieśli się do Gdańska, zamieszkali w Oliwie, w kamienicy przy dzisiejszej ul. Aleksandra Majkowskiego. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości

Antoni Pikarski otrzymał nominację na stopień podporucznika weterana. 5 sierpnia 1921 r. Naczelnik Państwa Józef Piłsudski odznaczył go Orderem Virtuti Militari V klasy.

Antoni Pikarski zmarł 17 kwietnia 1922 r. i został pochowany na Cmentarzu Oliwskim w Gdańsku (kwatery nr 9, rząd 1, nr grobu 9). 24 stycznia 2020 r.

Prezes Instytutu Pamięci Narodowej wpisał grób Antoniego Pikarskiego do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski. W 2023 r. Instytut Pamięci Narodowej wyremontował nagrobek bohatera.

PLIKI DO POBRANIA

[Folder z biogramem Antoniego Pikarskiego \(pdf, 1.29 MB\) 29.05.2023 12:00](#)